Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto

11.10.2018

Työ- ja elinkeinojaoston lausuntopyyntö 4.10.2018

Lausunto aiheesta:
HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019
Teema: Pl 32 / Energiatuen tukikohteet ja vaikuttavuus, tukimuutokset vuoden 2019 talousarvioesityksessä ja energiatuen kehittämisen painopisteet

Energiatuki (mom. 32.60.40)
Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2019 on esitetty energiatukeen yhteensä 80 miljoonan euron valtuutta. Tästä 40 miljoonaa euroa on varattu normaaleihin energiatukihankkeisiin ja 40 miljoonaan euroa suurille uuden energiateknologian hankkeille. *Normaalit energiatukihankkeet* tarkoittavat ensi sijassa päästökauppasektorin ulkopuolista sähkön ja lämmön pientuotantoa, liikennesektorin hankkeita sekä energiatehokkuussopimusjärjestelmään kuuluvien yritysten energiatehokkuushankkeita.

Suurilla uuden energiateknologian hankkeilla tarkoitetaan esimerkiksi biojalostamoja tai muita normaaleja energiatukihankkeita suurempia hankkeita, joihin normaali vuosittainen valtuusmäärä (35-40 M€) ei riitä. Lisäksi energiatukea on jatkossa tarpeen kohdentaa suurten kaupunkien lämmittämisen vähähiilisyyttä edistäviin ja erityisesti myös muuhun kuin polttoon perustuviin uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin. Tällaisella panostuksella edistettäisiin vapaaehtoista, nopeutettua luopumista kivihiilen energiakäytöstä vuoteen 2025 mennessä.

Energiatukea on viime vuosina pyritty suuntaamaan entistä enemmän uuden teknologian hankkeisiin. Lisäksi tukiprosentteja on tarkistettu vuosittain ja tuen käynnistävään vaikutukseen on kiinnitetty tiukemmin huomiota. Tämä on tarkoittanut sitä, että perinteiseen lämmöntuotantoon (esim. lämpökeskukset) suuntautunut energiatuki on vähentynyt ja toisaalta uusille sektoreille (erityisesti aurinkosähkö ja biokaasun liikennekäyttö) tukea on suuntautunut enemmän. Luonnollisesti valtuuden käyttö riippuu paljon myös siitä, millaisia hakemuksia jätetään. Taulukossa 1 alla on kuvattu energiatuen jakautuminen viime asetuskaudella (2013-2017).

Energiatukiasetus uudistettiin siten, että uusi asetus tuli voimaan vuoden 2018 alussa (VNA 1098/2017). Asetuksen keskeisinä muutoksina oli erityisesti tuen entistä tarkempi suuntaaminen uuden teknologian hankkeisiin sekä tuen käynnistävän vaikutuksen parantaminen. Vuodelle 2019 suurin muutos on valtuuden kasvattaminen siten, että se sisältää mahdollisuuden tukea edellä mainittuja suuria uuden energiateknologian demonstraatiohankkeita sekä suurten kaupunkien vähähiilisyyttä edistäviä hankkeita.

ENERGIATUKI							
Uusiutuvan energian investoinnit	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Yht. (M€)**	**%**
Lämmöntuotanto	10,60	14,24	9,98	5,64	4,72	**45,19**	23,8 %
- Lämpökeskukset (puupolttoaineet)	8,87	13,09	8,01	4,10	4,16	**38,23**	35,0 %
- Lämpöpumput	1,47	1,14	1,29	1,50	0,42	**5,82**	5,3 %
- Biokaasu	0,04	0,00	0,65	0,00	0,00	**0,69**	0,6 %
- Aurinkolämpö	0,00	0,00	0,03	0,04	0,14	**0,22**	0,2 %
- Muut	0,22	0,01	0,00	0,00	0,00	**0,23**	0,2 %
Sähköntuotanto	1,90	2,51	3,86	7,37	12,55	**28,19**	14,8 %
- Vesivoima	1,48	0,65	0,01	1,70	1,12	**4,97**	4,5 %
- Tuulivoima (sis. merituulivoima)	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	**0,02**	0,0 %
- Biokaasu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,22	**0,22**	0,2 %
- Kaatopaikkakaasu	0,07	0,26	0,00	0,61	0,32	**1,26**	1,1 %
- Aurinkosähkö	0,35	1,60	3,84	5,06	10,89	**21,73**	19,9 %
- Muut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	**0,00**	0,0 %
Polttoaineet	13,98	3,52	4,76	3,67	10,02	**35,96**	18,9 %
- Puupolttoaineet	7,31	0,38	0,58	0,39	0,00	**8,66**	7,9 %
- Biokaasu (liikenne)	0,88	2,22	1,69	3,28	10,00	**18,08**	16,5 %
- Bionesteet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	**0,00**	0,0 %
- Liikenteen biopolttoaineet	0,00	0,83	0,00	0,00	0,00	**0,83**	0,8 %
- Muut (sis. tutkimushankkeet)	5,79	0,09	2,49	0,00	0,02	**8,39**	7,7 %
Uusiutuvan energian investoinnit	26,48	20,28	18,60	16,68	27,29	**109,34**	57,5 %
Energiatehokkuus	12,72	16,96	13,50	18,03	19,28	**80,81**	42,5 %
Yhteensä myönnetty tukimäärä	**39,2**	**37,24**	**32,1**	**34,71**	**46,9**	**190,15**	**100 %**

Taulukko 1: Energiatuen jakautuminen 2013-2017 (valtuusmääristä on vähennetty erillisrahoitukset, jotka on merkitty harmaalla pohjalla ja koskee merituulivoiman demonstraatiohanketta, biojalostamotukea sekä biotalouden edistämisen erillisrahoitusta).

Energiatuen vaikutuksia on seurattu tyypillisesti hanketasolla. Tarkoituksena on tehdä kattavampi vaikuttavuusselvitys vuoden 2019 aikana. Energiatuella arvioidaan olleen merkittävä vaikutus erityisesti aurinkosähkön yleistymisessä sekä energiatehokkuussopimusyritysten energiatehokkuusinvestoinneissa ja siten merkittävä vaikutus energiatehokkuustavoitteiden saavuttamisessa. Työ- ja elinkeinoministeriön virkatyönä tekemän kyselyselvityksen perusteella energiatuella on ollut merkittävä vaikutus uuden energiateknologian hankkeissa. Selvityksen perusteella hankkeita ei olisi voitu käynnistää ilman tukea ja referenssi-investointien merkitystä ovat korostaneet teknologian toimittajat. Tuella on voitu pienentää uuteen teknologiaan liittyviä teknisiä ja taloudellisia riskejä ja siten kannustaa yrityksiä ottamaan käyttöön näitä teknologioita.

Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (mom. 32.60.47)

Sähkö- ja kaasuautojen määrän kasvu vaatii huomattavasti laajempaa julkista lataus- ja kaasutankkausasemaverkostoa. Niin sanottujen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelupisteiden ja -asemien määrä on vielä vähäinen ja keskittynyt vain tietyille alueille. Sähköautojen latausinfrastruktuurissa tämä tarkoittaa pääkaupunkiseutua ja biokaasutankkausasemissa kaasuverkon kattamaa aluetta. Sähkö- ja kaasuautojen vähäisen määrän takia latausjärjestelmien ja kaasutankkausasemien käyttöasteet ovat alhaiset ja siten tulot liian alhaiset kattamaan investointikustannukset. Kattava jakeluinfrastruktuuri osaltaan kannustaa hankkimaan tällaisia ajoneuvoja ja siten tulevaisuudessa näitä investointeja voitaisiin tehdä myös markkinaehtoisesti.

Suomessa vuonna 2018 käyttöönotettu tukijärjestelmä perustuu tarjouskilpailuun. Tukiohjelman hallinnoinnista vastaa Energiavirasto. Ensimmäinen tarjouskilpailu käynnistyi 1.10.2018. Useissa maissa on käytössä erilaisia investointitukia vaihtoehtoisen jakeluinfrastuktuurin edistämiseen. Tukitoimet ovat usein paikallisia tai muuten aluekohtaisia. Nyt Suomessa käyttöönotettu tarjouskilpailuun perustuva järjestelmä on vastaavalla tavalla käytössä ainakin Saksassa ja Tšekeissä. Tarjouskilpailun etuna on hankkeiden tukeminen kustannustehokkuusjärjestyksessä ja esimerkiksi harkinnanvaraisiin tukiin nähden hal-

linnollisten kustannusten pienuus. Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuuri kehittynee määrällisesti hyvin kyseisen tukiohjelman myötä. Tulevaisuudessa voi olla kuitenkin tarpeen vielä arvioida tuen alueellista kohdentamista sekä tuen kohdistamista aikaisempaa paremmin uudenlaisiin ratkaisuihin. Nyt käynnissä olevan tarjouskilpailun jälkeen voidaan arvioida tukiohjelman vaikuttavuutta ja muutostarpeita.

Sähköautojen latauksesta suurin osa tapahtuu joko kotona tai työpaikalla ja siten julkinen latausinfrastruktuuri itsessään ei riitä kattavaan latausverkostoon. Naapurimaihin nähden Suomessa on kuitenkin ajoneuvomääriin suhteutettuna paljon sähköautojen latausjärjestelmiä. Lisäksi Suomessa on erityisosaamista latauspalveluun ja taustalla oleviin IT-järjestelmiin. Siten luomalla kotimarkkinoita näille ratkaisuille, voidaan edistää välillisesti tämän osaamisen vientiä.